

KATARZYNA KIERZKOWSKA

Wydział Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej,
Rytmiki i Jazzu, Akademia Muzyczna w Gdańsku

Nowoczesny Taniec Edukacyjny R. Labana w edukacji wczesnoszkolnej

Wstęp

Ruch jest istotą życia. To najbardziej integralna i fundamentalna jego część, przejawiająca się we wszelkich celowych działaniach, dążeniach i mająca odzwierciedlenie w przeżywanych i wyrażanych emocjach. To także najbardziej pierwotna i elementarna dla dziecka forma komunikacji niewerbalnej, podstawowa forma ekspresji, a także naturalny sposób wydatkowania energii poprzez realizację instynktownej potrzeby ruchu. Wszelkie przejawy osobowości człowieka i to, co czyni go różnym od innych, ma w ruchu swoje odzwierciedlenie¹.

Ruch fascynował i był przedmiotem dociekań od stuleci. Rudolf Laban (1879-1958) – pionier w usystematyzowanych badaniach nad ruchem ludzkim – jako jeden z pierwszych zwrócił uwagę na jego psychologiczny aspekt. Próbując opisać ruch ludzki, odkrył jego podstawowe zasady, formy, sekwencje oraz dynamikę. Obserwując kształt ruchu ludzkiego, Laban stwierdził, że wszystkie możliwości ruchowe człowieka tworzą trójwymiarową przestrzeń. Skonstruował tym samym wizualny obraz zakresu ruchu ludzkiego w postaci dwudziestościanu, złożonego z 20 równobocznych trójkątów stykających się ze sobą. Ten model, zdaniem Labana, w pełni mógł zawrzeć możliwości motoryki ludzkiej.

Laban postrzegał ruch jako wspólny mianownik wszystkich jego składników: rytmu, drgania, pulsowania, napięcia i relaksacji, przyciągania i odpychania, stabilności i mobilności, krążeń i ruchów wahadłowych². Wszystkie te wymiary nacechowane są niestabilnością i zmiennością. Uważał, że ruch człowieka jest intencjonalny (nieprzypadkowy) i ma znaczenie wraz z kontekstem, w jakim się

¹ D. Koziełło, *Taniec i psychoterapia*, Poznań 2002.

² J. Newlove, J. Dalby, *Laban dla wszystkich*, Warszawa 2011.

odbywa. Oznacza to, że człowiek uczy się reagować ciałem na każdy bodziec, który dociera do niego poprzez centralny układ nerwowy, następnie kojarzy daną reakcję ruchową z zaistniałą sytuacją, zapamiętując nie tylko ruch, ale i emocje, jakie mu towarzyszą. Stąd też ciało ludzkie reagować będzie w ten sam sposób na daną emocję, którą zabarwiona może być zupełnie inna sytuacja³.

Jak pisze Laban, postrzeganie ruchu oparte jest na naszej wiedzy, uprzedzeniach, poglądach oraz wartościach, które wyznajemy. Dostrzegł on, że istnieje wzajemna, obustronna relacja między ciałem a psychiką. Stan psychiczny uwiadcza się bowiem między innymi w napięciu mięśniowym, sposobie oddychania, reakcjach skórno-galwanicznych, postawie ciała czy dynamice ruchu. Co więcej, skoro sposób poruszania jest odzwierciedleniem *ja* człowieka, to zmieniając nawyki ruchowe, można wpływać nie tylko na jego ogólną kondycję psychofizyczną, ale – idąc dalej – na poprawę funkcjonowania społecznego i jakość relacji, jakie buduje on z innymi. Na tej podstawie Laban wysunął wniosek, że sposób, w jaki ludzie czują się z sobą, jest odzwierciedlany w sposobie, w jakim się ze sobą poruszają⁴. Zatem traktując ruch jako świadome działanie obrazujące różnice indywidualne i doświadczenia człowieka dorosłego (czy też kształtującą się osobowość dziecka), można przyczynić się do bardziej świadomego spojrzenia na siebie oraz pogłębiać samopoznanie⁵.

Usystematyzowane prace Labana zaowocowały specjalistyczną terminologią i symboliką, która umożliwia opis, analizę i zapis tak ulotnej informacji, jaką niesie za sobą ruch ludzki. Jego dociekania na tym gruncie stały się podstawą do stworzenia klasyfikacji zwanej Analizą Ruchu Labana (*Laban Movement Analysis*). Do dziś ma ona szerokie zastosowanie w rozmaitych dziedzinach, gdzie ruch i jego kontekst ma kluczowe znaczenia. Analiza ta stała się punktem wyjścia nie tylko dla tancerzy i choreografów, ale także dla psychoterapeutów, polityków, aktorów, ergonomów czy nauczycieli⁶.

Analiza Ruchu Labana (*Laban Movement Analysis*)

Podstawowymi kategoriami związanymi z Analizą Ruchu Labana są: **wysiłek** (*effort*), **przestrzeń** (*space*), **ciało** (*body*) oraz **kształt ciała** (*shape*).

W kategorii **wysiłek** wyróżnił on cztery zasadnicze elementy ruchu, które stanowią podstawę różnorodnych wzorów ekspresji ruchowej. Są to: przestrzeń (jedno- i wielokierunkowa), czas (szybki i wolny), ciężar (lekki i mocny) i prze-

³ B. Sadowski, J.A. Chmurzyński, *Biologiczne mechanizmy zachowania*, Warszawa 1989.

⁴ D. Koziełło, dz. cyt.

⁵ E. Jaques-Dalcroze, *O swojej metodzie*, [w:] *Materiały informacyjno-dydaktyczne*, Warszawa 1963.

⁶ D. Koziełło, dz. cyt.

pływ ruchu (zwarty i swobodny). Każdy z elementów **wysiłku** odnosi się do innej funkcji. I tak, przestrzeń dotyczy uwagi, koncentrowania się na jednym lub wielu tematach czy celach bądź zauważania wielu niezależnych aspektów. Czas łączy się z działaniem, regulowaniem prędkości, wybieraniem strategii, chwytaniem okazji i podejmowaniem decyzji. Czas związany jest również z rytmem, bezpośrednio łączącym się z oddechem i biciem serca. Wewnętrzne tempo uzależnione jest od sytuacji, w jakiej się znajdujemy. Zupełnie inaczej reagować będziemy na nagły huk w środku nocy, a inaczej kiedy będziemy podejmować decyzję mającą zaważyć na przyszłym życiu. Ciężar to fizyczne doznanie, stopień nacisku i siły, która jest wykorzystywana do ruchu. Należy łączyć go z intencją, jaką mamy w danym momencie, zaznaczeniem swojej obecności. Odmienność intencji pojawia się zarówno w ciele, jak i w głosie. Ciężar związany jest też z wpływem, jaki wywieramy na otoczenie. Może być silny, spowodowany ugruntowaniem, wsparciem, jakie daje podłoże. Uwidacznia się w takich uczuciach, jak zawód, rezygnacja, brak sił, rozczarowanie. O ciężarze lekkim mówimy wówczas, kiedy dana osoba wydaje się „dryfować nad ziemią”, odczuwając radość, entuzjazm czy szczęście. Przepływ natomiast odnosi się do jakości działania i wiąże się z kategorią budowania relacji z innymi, sposobem wchodzenia i bycia w niej. Przepływ kierunkuje energię i uczucia, otwiera lub zamyka relację, rozluźnia bądź spina ciało⁷.

Poprzez konfrontację z **przestrzenią** w wielu płaszczyznach można poczuć dynamikę ruchu oraz jego siłę. Ruch Labana, oparty na czasie i przestrzeni, uzależniony jest od indywidualnej ekspresji, a co za tym idzie od wysiłku, wydatkowanej energii i prędkości, z jaką wykonywane są ruchy. Laban analizował zachowanie ciała w przestrzeni, w jakiej odbywa się ruch, zwracając uwagę na kształt aktywnych i pasywnych partii ciała. Istotny jest dla niego także przepływ odzwierciedlony w jakości, z jaką podchodzimy do realizacji różnych czynności ruchowych – od momentu napięcia do odprężenia⁸.

Laban sprowadził także niezliczone ruchy człowieka do 8 podstawowych działań skomponowanych z poszczególnych elementów **wysiłku**, kategoryzując tzw. **podstawowe ruchy ciała** (*Basic Body Actions*). Każdy człowiek podejmuje je w codziennym życiu na różne sposoby i w różnym stopniu. To właśnie koncentracja na **wysiłku** i **przestrzeni** oraz budowanie świadomości ruchów płynących z ciała stanowi istotę Nowoczesnego Tańca Edukacyjnego⁹.

⁷ Z. Pędzich, *Rozwój Psychoterapii tańcem i ruchem w Polsce i na świecie*, [w:] Z. Pędzich (red.), *Psychoterapia tańcem i ruchem. Teoria i praktyka w terapii grupowej*, Warszawa 2009.

⁸ D. Koziełło, dz. cyt.

⁹ J. Newlove, J. Dalby, dz. cyt.

Nowoczesny Taniec Edukacyjny

Nowoczesny Taniec Edukacyjny (NTE) Rudolfa Labana to młoda i mało znana w Polsce metoda pracy zarówno z dziećmi, jak i z dorosłymi. Wykorzystywana jest głównie w placówkach przedszkolnych, niestety, często bez głębszej refleksji nad jej sensem i bez znajomości jej podstawowych założeń. NTE to najogólniej nauka naturalnego, indywidualnego ruchu człowieka poprzez obserwację i doświadczanie, mająca na celu rozwijanie poczucia własnego ciała w stanie spoczynku i w ruchu, w relacjach z samym sobą, z przestrzenią, z przedmiotem, z ludźmi, jak również modelowanie sposobu poruszania się celem wzbudzenia własnego komfortu psychofizycznego.

Edukacyjny wymiar tańca przejawia się tu w zaspokojeniu potrzeby ruchu, uświadomieniu jego cech poprzez taniec, jako najpełniejszą jego formę. Nie chodzi jednak tutaj o konkretny styl tańca, ale o dopasowanie określonych cech ruchu do potrzeb dzieci, tak aby uzupełnić powstałe we wcześniejszych fazach rozwojowych braki. Laban wyszedł bowiem z założenia, że punktem wyjścia w rozwoju ogólnym dziecka powinno być zdobywanie jak największej ilości doświadczeń psychomotorycznych, których dzieci otrzymują coraz mniej wraz z procesem dojrzewania. Stąd NTE może pełnić rolę nie tylko stymulującą, ale i kompensacyjną.

Według Labana najważniejsze potrzeby związane z ruchem – nie tylko dziecka – to odprężenie, ekspresja i tworzenie. Zwracał on szczególną uwagę na rozwój ruchowy dziecka, twierdząc, że rodzi się ono z potencjalną możliwością wykonywania wszystkich ruchów¹⁰. Jego zdaniem przebiega on od naturalnej i spontanicznej ekspresji ruchowej do kontrolowanego, usztywnionego, a nawet zahamowanego ruchu w późniejszej dorosłości. Oznacza to, że nagradzanie biernej, siedzącej postawy dziecka w środowisku szkolnym ma nie tylko negatywny wpływ na rozwój ruchowy, ale i stanowi barierę w zaspokajaniu podstawowych potrzeb motorycznych zdrowego dziecka. Wyjście ze stereotypu ucznia grzecznego, czyli takiego, który „nie chodzi po klasie”, stanowi nie tylko wyzwanie dla placówek prowadzących edukację wczesnoszkolną, ale i środowiska rodzinnego. Krytyczne komunikaty, które padają w stronę dzieci mających duże potrzeby motoryczne („nie biegaj – bo się przewrócisz”, „nie kręć się w kółko – bo się uderzysz w głowę”) mogą spowodować u dziecka nadmiernie krytyczną postawę wobec oceny własnego ruchu, tańca, sposobu chodzenia, ale i swojej cielesności w ogóle¹¹.

¹⁰ Por. E.E. Gordon, *Umuzycznianie niemowląt i małych dzieci*, Kraków 1997.

¹¹ W. Gniewkowski, K. Właźnik, *Wychowanie fizyczne*, Warszawa 1985.

Laban opowiadał się za podejmowaniem ruchu zgodnie z własną inwencją, fantazją i doświadczeniem. W myśl tej koncepcji propagował ćwiczenia otwarte, w których dziecko ma szansę być twórcą ruchu, a zarazem aktorem wyrażającym swój przekaz. Takie podejście zapewnia duży margines swobody oraz możliwości decydowania o ruchu i wyrażania swej indywidualnej postawy. Odwoływał się do koncepcji wychowania naturalnego, z naciskiem na twórczy rozwój jednostki. Dla Labana ważny był sam akt ruchowy, akt tworzenia, stymulacja ruchu, która nie podlega żadnej ocenie. Jest on dobry sam w sobie, ponieważ odzwierciedla postać ćwiczącego, jego doznania, wartości, emocje¹². Umożliwianie i zachęcanie do podążania za każdym dobrowolnym lub mimowolnym impulsem, jak i stwarzanie możliwości odkrywania własnej charakterystyki cech ruchu w dowolnych, kombinacjach to kolejny ważny punkt treningu NTE. Ta właśnie idea twórczego działania, inwencji i smaku estetycznego, czyli „wychowania przez przeżywanie”, przyświecała Labanowi w pracy z dziećmi i z młodzieżą. Zajęcia oparte na NTE nie mają zatem zamkniętej formy, bardzo często są improwizowane, a nauczyciel posiada swobodę wyboru zadań. Istotną rolę odgrywa wyobraźnia dzieci, którą można rozbudzać opowieścią, piosenką, rytmem czy muzyką ilustracyjną. Można wykorzystywać instrumenty perkusyjne, które dzieci używają według własnej inwencji. Stanowi to duże wyzwanie dla pedagoga stosującego NTE, gdyż to na nim spoczywa znalezienie skutecznego sposobu stymulowania uczniów do ruchu i tańca, a także dostosowane trudności zadań do umiejętności dzieci na konkretnym etapie rozwojowym¹³.

Laban przedłożył 16 podstawowych tematów, które powinny wejść w trening NTE. Pierwsze osiem przeznaczonych jest dla dzieci w wieku do 11 lat, kolejne dla osób powyżej 11 lat. Tematy te ułożone są od najprostszych, związanych z poczuciem świadomości ciała i przestrzeni, poprzez kombinacje elementów **wysiłku, kształtu ciała**, aż po tworzenie form przez grupę, związane z ekspresją i nastrojami w ruchu. Według tych kategorii ruch rozwijany jest stopniowo – od poznania możliwości własnego ciała, wykształcenia świadomości ruchu, poprzez poznanie swojej kinesfery, nawiązania relacji i współdziałania z innymi, aż do pełnej i świadomej improwizacji twórczej. Efekt tychże działań nie musi być dziełem sztuki, ale musi tworzyć czystą formę, uwidaczniać zaangażowanie wewnętrzne wykonujących, kreatywne działanie, poczucie uwalniającego wpływu tańca. Tematy te można realizować w dowolnej kolejności. Niewymagana jest również całkowita realizacja tematu w celu przejścia do następnego. Obrany przez prowadzącego program może być zatem dowolnie modelowany¹⁴.

¹² W. Gniewkowski, K. Właźnik, *Wychowanie fizyczne*, Warszawa 1990.

¹³ W. Gniewkowski, *Gimnastyka rytmiczna*, „Życie Szkoły” 1987, nr 11.

¹⁴ Tamże.

Dlaczego zatem Nowoczesny Taniec Rudolfa Labana może stanowić cenny element kształcenia w edukacji wczesnoszkolnej? Badania korelacyjne¹⁵ nad współwystępowaniem elementów **wysiłku** (czas, przestrzeń, ciężar, przepływ) a poszczególnymi wyznacznikami gotowości szkolnej wykazują, że istnieje wzajemna relacja pomiędzy specyficznymi ruchami dziecka a poszczególnymi elementami oceny gotowości szkolnej. W badaniu zaobserwowano istotnie statystycznie związki w obrębie funkcji słowno-językowych, gdzie nastąpiła pozytywna korelacja ciężaru ciała i syntezy głoskowej oraz ćwiczeń mających na celu pomijanie głosek. Poziom rozwoju poznawczego i społecznego pozytywnie korelował z ruchami silnymi, pewnymi (ciężar ciężki) w przód. Analiza wyników w sferze orientacji przestrzennych wykazała bardzo dużą zależność pomiędzy udziałem górnych partii ciała (głowa, brzuch, plecy, biodra) a prawidłowo rozwiązanymi zadaniami wymagającymi określania kierunków i poruszania się w przestrzeni. Najsilniejsze pozytywne korelacje zauważono w zakresie sfery emocjonalno-motywacyjnej. Tu wyniki pozytywnie korelowały z pełnym wykorzystaniem przestrzeni jednokierunkowej oraz czasu szybkiego. Można było także zaobserwować szybką reakcję takich części ciała, jak brzuch i plecy oraz bardzo szybką reakcję całego ciała w odpowiedziach na hasło. Zauważono również pozytywną zależność pomiędzy ogólnym zachowaniem ciała a motywacją i mobilizacją do pracy.

Zaobserwowane korelacje mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych badań, choć już na tym etapie wnioski dotyczące pozytywnych efektów NTE tożsame są z tymi, które można znaleźć w literaturze przedmiotu. Jakie są więc korzyści ze stosowania NTE?

Korzyści ze stosowania NTE

NTE Labana kształtuje świadomość ruchu, dając możliwość poznania własnej kinesfery (najbliższej przestrzeni wokół ćwiczącego), poprawia elastyczność i gibkość ciała, nadaje harmonię i płynność ruchu, co tym samym prowadzi do wzrostu poczucia własnego ciała. W sferze społecznej ułatwia nawiązanie relacji i współdziałanie z innymi, wzmacnia kontakt werbalny i niewerbalny, daje szansę budowania i poczucia wspólnoty, współprzeżywania emocji. To także doskonały sposób na odreagowanie napięć i negatywnych emocji, wydobywanie z apatii. Ćwiczenia NTE, oparte na Analizie Ruchu Labana, szczególnie związane z elementami **wysiłku**, kształtują świadomość przepływu emocji przez ciało oraz umiejscowienie ich w ciele, co dla najmłodszych jest idealnym obrazem własnych

¹⁵ K. Kierzkowska, *Gimnastyka twórcza Rudolfa Labana a gotowość szkolna dziecka*, [w:] A. Michalski (red.), *Wokół teoretycznych podstaw kształcenia muzycznego*, t. III, Gdańsk 2014.

uczuć, pozwalającym nabyć umiejętność radzenia sobie z trudnymi emocjami i dostrzeżenia reakcji ciała na daną emocje. Trening budzi poczucie bezpieczeństwa, łagodzi lęk, jaki niekiedy wywołuje dzielenie się przestrzenią z innymi osobami. Daje możliwość decydowania, spostrzegania, wczuwania, pobudzając zaciekawienie, wyzwalaając aktywności, uświadamiając własną odrębność¹⁶.

Im szerszy jest kontakt dziecka ze światem zewnętrznym w postaci zinterioryzowanych doświadczeń i wrażeń, tym bogatszy staje się jego zakres poznawania. Mnogość doświadczeń wpływa również na możliwość skutecznego działania. Ruch zapewnia najwięcej możliwości do eksperymentowania, odkrywania i przeżywania, o czym mówi teza Rubinsteina, że obrazy odbite w psychice ujawniają się obiektywnie i prawidłowo tylko przez swoje odbicie w działaniu ruchowym¹⁷. Ruch to zatem naturalny środek do wyrażania przeżyć i pragnień. U dzieci potrzeba autokreacji za pomocą ruchu jest szczególnie silna. Zajęcia ruchowe są okazją do rozwijania inwencji twórczej oraz podkreślają indywidualizm dziecka.

Samo wykorzystanie ruchu, jako jednej z najważniejszych potrzeb rozwojowych dziecka, niesie za sobą również wiele zalet oraz spełnia określone funkcje w organizmie. Zaspokojona zostaje funkcja stymulatywna, polegająca na pobudzaniu i dawaniu impulsu do działania ruchowego. Działanie to jest tym większe i korzystne rozwojowo, im więcej stwarza się dziecku sytuacji do korzystania z przestrzeni. Funkcja adaptacyjna, polegająca na przystosowaniu młodego człowieka do wciąż zmieniających się warunków życia i pracy, rekompensowana jest poprzez oddziaływanie ruchowe, trening koordynacji nerwowo-mięśniowej, co czyni ciało sprawnym i wytrzymałym w różnych warunkach. Kształtuje to między innymi zdolności przystosowawcze, od których zależy powodzenie lub niepowodzenie w życiu szkolnym i dorosłym. Zrównoważenie aktywnością ruchową szkodliwych bodźców, jakimi są między innymi: hałas, stres, długie wytrzymywanie pozycji siedzącej, rozumie się jako funkcję kompensacyjną. Ruch dostarcza korzystnych zmian w organizmie, poprawiając odporność immunologiczną, przemianę materii, gospodarkę wodną, cieplną i mineralną. Pozytywnie wpływa także na sprawność oddechową i wydolność układu krążenia. Poprzez funkcję korektywną rozumie się poprawę wad postawy i budowy ciała. Na skutek ćwiczeń fizycznych, dzięki którym pracuje całe ciało, wzrasta sprawność ogólna, zwiększa się także siła, wytrzymałość, szybkość, zwinność i koordynacja¹⁸.

Trening NTE porusza całe ciało, zarówno globalnie, tzn. pracują większe partie ciała razem, jak również pobudzana jest motoryka mała, np. tylko mięśnie dłoni, palców u rąk, niezwykle ważne dla początkujących adeptów nauki pisan

¹⁶ W. Gniewkowski, K. Właźnik, *Proces wychowania fizycznego w klasach początkowych*, Warszawa 1991.

¹⁷ W. Gniewkowski, K. Właźnik, *Wychowanie fizyczne*.

¹⁸ Tamże.

w szkole. Podczas ruchu i tańca wzmagają się także mikroekspresja twarzy, pracują i rozgrzewają się najdrobniejsze mięśnie, twarz nie jest spięta, dolna szczęka rozluźnia się. Ruch w ujęciu Labana wymaga całkowitego poddania się przepływowi ruchu, a ten ma miejsce we wszystkich czynnościach i działaniach, a nawet w takich formach ekspresji, jak: mówienie, pisanie, śpiewanie. Zatem NTE pozwala na zastosowanie ruchu w codziennym życiu i to w wersji optymalnej¹⁹.

Znajomość zasad NTE to również wielka korzyść dla nauczyciela pracującego z dziećmi, nie tylko w roli trenera, ale jako wychowawcy, opiekuna grupy. Ruch opisany w kategoriach **wysiłku** pozbawiony jest uprzedzeń i krytyki. Takie podejście jest bardzo istotne dla nauczyciela, gdyż pozwala wychwycić własne nawyki ruchowe, które mogą utrudniać kontakt i komunikację z uczniami. Osoby, wyrażając emocje w ruchu, nieświadomie przeciwstawiają się takim elementom, jak ciężar i czas, np. machając rękami, wykonując ostre, krótkie ruchy, które mogą być odbierane jako dominujące. Charakteryzując się ruchami lekkimi, mogą być postrzegane jako osoby niepewne siebie, dające się zdominować. Jednocześnie nauczyciel, natrafiając na klasę apatyczną bądź też zbyt energetyczną, nie musi poddawać się jej nastrojowi. Stosując odpowiednie wartości elementów **wysiłku** w swoim ruchu, może umiejętnie podwyższyć lub obniżyć poziom energii w grupie. Gruntowna wiedza na temat tych elementów oraz wykorzystanie ruchu w nauczaniu sprawia, że nauczyciel jest bardziej komunikatywny i dostarcza więcej informacji, które są lepiej zapamiętane, natomiast umiejętność obserwacji samego ruchu pozwala wzmocnić ruchy pożądane, a niwelować bądź rozluźnić niepożądane, zarówno swoje, jak i dziecka²⁰.

Podsumowanie

Trening NTE niesie zatem za sobą ogrom korzyści. Nie tylko poprawia sprawność fizyczną, ale wpływa również na sferę emocjonalno-społeczną, odzwierciedla psychikę człowieka, inspiruje, pobudza, ujawnia nastawienie do życia, nastroje, oddaje emocje. Jego edukacyjny wymiar przejawia się w zaspokojeniu potrzeby ruchu, w świadomy sposób, zapewniając osobisty, społeczny, harmonijny, zrównoważony rozwój.

Czy zatem można włączyć tę metodę jako swego rodzaju aktywizację pracy w grupie? NTE Labana jest powszechnie realizowany w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych. Bez względu jednak na stopień spopularyzowania w Polsce, praca tą metodą może przynieść wiele implikacji praktycznych. Jej elementy można śmiało włączać nie tylko w system edukacji przedszkolnej czy wczesno-

¹⁹ K. Kierzkowska, dz. cyt.

²⁰ M. Mroziak, *Rudolf Laban – Nowoczesny Taniec Edukacyjny*, materiały szkoleniowe, 2014.

szkolnej, jako naturalną pomoc w przyswajaniu informacji, ale także w szkolnictwie muzycznym. E Gordon w swoich publikacjach wielokrotnie pisał na temat Labanowskiego postrzegania ruchu. Jego zdaniem ma on wielkie znaczenie i może odegrać dużą rolę jako naturalna pomoc przy nauce audiacji, słuchaniu i przeżywaniu muzyki, doświadczaniu jej w nieskrępowanym, świadomym, autentycznym ruchu²¹.

NTE to ogromne wyzwanie dla nauczycieli, dające jednak możliwość ciągłego rozwoju, czerpania od dzieci ich spontanicznej radości, dostrzegania ich potrzeb, wrażliwości, nauki obiektywnej obserwacji. Dla dzieci natomiast to wielka radość i satysfakcja. Wysiłek, jaki wkładają w ową pracę, wynika z ich wewnętrznej potrzeby wypowiedzenia się i naturalnej potrzeby budowania osobistego stosunku do rzeczywistości²².

Streszczenie

Nowoczesny Taniec Edukacyjny R. Labana w edukacji wczesnoszkolnej

Rudolf Laban – twórca nowoczesnego tańca edukacyjnego – pojmował ruch i jego ekspresję jako jeden z najistotniejszych czynników wpływających na harmonijny rozwój dziecka. Ten rodzaj zajęć jest jednak bardzo mało popularny w polskim systemie szkolnictwa. Autorka przytacza zatem podstawowe założenia nowoczesnego tańca edukacyjnego, przybliża sposób pracy tą metodą z dziećmi i młodzieżą oraz ukazuje możliwość wykorzystania jej na zajęciach muzyczno-ruchowych. Autorka zwraca szczególną uwagę na wpływ zajęć metodą Labana na rozwój psychofizyczny dziecka, wskazuje, jakie korzyści czerpie nauczyciel w kontekście pracy z grupą, jak również sygnalizuje wykorzystanie tej metody jako potencjalne źródło obserwacji i analizy ruchu dziecka.

Summary

Rudolf Laban's Modern Dance Education in Early Education

The creator of modern dance education, Rudolf Laban, comprehended the movement and its expression as one of the most important factors affecting the balanced development of a child. This type of activity is not very popular in the Polish education system. The author of the article discusses the basic principles of modern dance education, and introduces a way of working with kindergarten children according to this method, as well as presents the possibilities of implementing this method in physical movement classes. The author pays special attention to the influence of Laban method classes on the psychophysical development of children and explains how teachers may benefit from such type of group classes. The author also signalizes the usage of this method as a potential source of observation and analysis of the child's movement.

²¹ E.E. Gordon, *Umuzycznianie niemowląt i małych dzieci*, Kraków 1997.

²² I. Wojnar, *Estetyka i wychowanie*, Warszawa 1970.

Bibliografia

- Gniewkowski Waław, *Gimnastyka rytmiczna*, „Życie Szkoły” 1987, nr 11.
- Gniewkowski Waław, Włażnik Kazimiera, *Proces wychowania fizycznego w klasach początkowych*, WSiP, Warszawa 1991.
- Gniewkowski Waław, Włażnik Kazimiera, *Wychowanie fizyczne*, WSiP, Warszawa 1985.
- Gniewkowski Waław, Włażnik Kazimiera, *Wychowanie fizyczne*, WSiP, Warszawa 1990.
- Gordon Edwin Elias, *Umuzycznianie niemowląt i małych dzieci*, Wydawnictwo „Zamiast Korepetycji”, Kraków 1997.
- Jaques-Dalcroze Emil, *O swojej metodzie*, [w:] *Materiały informacyjno-dydaktyczne*, COPSA, Warszawa 1963.
- Kierzkowska Katarzyna, *Gimnastyka twórcza Rudolfa Labana a gotowość szkolna dziecka*, [w:] A. Michalski (red.), *Wokół teoretycznych podstaw kształcenia muzycznego*, t. III, Athenae Gedanenses, Gdańsk 2014.
- Koziełło Danuta, *Taniec i psychoterapia*, KMK Promotions, Poznań 2002.
- Mała encyklopedia powszechna PWN*, PWN, Warszawa 1959.
- Mroziak Małgorzata, *Rudolf Laban – Nowoczesny Taniec Edukacyjny*, materiały szkoleniowe, 2014.
- Newlove Jean, Dalby John, *Laban dla wszystkich*, Kined, Warszawa 2011.
- Pędzich Zuzanna, *Rozwój Psychoterapii tańcem i ruchem w Polsce i na świecie*, [w:] Zuzanna Pędzich (red.), *Psychoterapia tańcem i ruchem. Teoria i praktyka w terapii grupowej*, Centrum Szkoleniowo-Wydawnicze Arteer, Warszawa 2009.
- Sadowski Bogdan, Chmurzyński Jerzy Andrzej, *Biologiczne mechanizmy zachowania*, PWN, Warszawa 1989.
- Wojnar Irena, *Estetyka i wychowanie*, PWN, Warszawa 1970.